

અભયસોમકૃત

માનતુંગ-માનવતી-ચઉપદ્

સંપાદક : કનુભાઈ ધ. શેઠ એમ. એ.

અભયસોમકૃત 'માનતુંગ-માનવતી-ચઉપદ્'ની રચના વિ. સં. ૧૭૨૭માં થયેલી છે. પ્રસ્તુત કૃતિનું સંપાદન અમદાવાદના લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિરના મુનિ શ્રી પુણ્યવિજયજીના સંગ્રહની સં. ૧૭૪૭માં લખાયેલી, એક શુદ્ધ પ્રત પરથી કર્યું છે. ભંડારના ૨૭૫૨ ક્રમાંકવાળા ગૂટકામાં બીજી કૃતિઓની સાથે પાના ૧૧ થી ૧૮ સુધીમાં આ કાવ્ય ઉતારેલું છે. ભુજ મધ્યે સં. ૧૭૪૭ના આશ્વિન માસમાં તેની નકલ કરવામાં આવી છે.

કૃતિ સં. ૧૭૨૭માં રચાઈ, એ એની 'પ્રશસ્તિ'ના નીચેના ઉદ્દેશ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે :

“ સતર સતાવીશ્વ સંવત્સરે, સુદિ આસાદષ દ્વિતીયા દિન ગુરુષ,
ખરતર સહયુદ્ધ જિણ્યંદ જ્યકરુ, તેહનષ રાજ્વ સોહગસુંદર;
સુંદર સોમસુંદર પ્રસાદિ, અભયસોમ ધણિપરિ કહઈ,
એ સરસ કહિનષ કથા દાખી, ભેદ મતિમંદિર લહઈ.” (૪)

આ પરથી જાણવા મળે છે કે તે ખરતરગચ્છના જિનચંદના શિષ્ય સોમસુંદરના શિષ્ય હતા. તે સિવાય કોઈ ખાસ માહિતી તેમના અંગત જીવન વિષે પ્રાપ્ત થતી નથી.*

* શ્રી મોહનલાલ દલીચંદ દેસાઈએ કવિની પ્રાપ્ત કૃતિઓની હસ્તપ્રતોને આધારે તેમનો કવનકાલ સંવત ૧૭૧૧ થી ૧૭૨૬ ગણાવ્યો છે. (જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ, પૃ. ૬૬૪,) અને આ ચઉપદ્ ઉપરાંત બીજી ત્રણ કૃતિઓ : ૧. વૈદ્યની ચોપાઈ (સં. ૧૭૧૧), વિક્રમચરિત્ર ખાપરા ચોપાઈ (સં. ૧૭૨૩) અને વિક્રમચરિત્ર (લીલાવતી) ચોપાઈ (સં. ૧૭૨૪) ઉપલબ્ધ થતી હોવાનું નોંધ્યું છે. (જૈન ગૂર્જર કવિઓ, ભાગ ૨, પૃ. ૧૪૨-૧૪૬)

આ કૃતિની લાખામાં મારવાડી-ગુજરાતીનું મિશ્રમણ્યુ ભેવા મળે છે. શ્રી ઉમાશંકર જ્ઞેશી આ લાખાને મારુ-ગુર્જર તરીકે અને પુરાતત્ત્વાચાર્ય મુનિ શ્રી જિનવિજયજી આને રાજસ્થાની-ગુર્જર તરીકે ઓળખાવે છે.

પ્રતમાં કુલ ૮ પાનાં છે. પાનાનું સામાન્ય માપ ૭.૧" X ૪.૭" ઈંચ છે. દરેક પાના પર પ્રાયઃ ૧૭ પંક્તિ છે. પત્રની ડાબી અને જમણી બાજુ ૦.૬" નો હાંસિયો લાલ શાહીથી અંકિત કરવામાં આવ્યો છે. સમગ્ર પ્રત સુવાચ્ય દેવનાગરી લિપિમાં એક હસ્તે ઉતારેલી છે.

પ્રસ્તુત એક જ પ્રત પરથી આ કૃતિ અહીં રજૂ કરી છે.

કથાસાર

કવિ અભયસોમ આરંભમાં ગુરુને નમન કરી, પછી પહેલી કડીમાં સરસ્વતી અને સદ્ગુરુને પ્રણામ કરી કાવ્યનો પ્રારંભ કરે છે.

માલવદેશમાં આવેલ ઉજ્જવન નગરીમાં રાજા માનતુંગ રાજ્ય કરતો હતો. તેને રૂપ-ગુણયુક્ત ગુણસુંદરી નામે રાણી હતી. તે નગરમાં શ્રેષ્ઠી ધનપતિ અને તેની પત્ની ધનવતી રહેતાં હતા. તેમને રંલા જેવી સ્વરૂપવાન અને ચોસઠ કલામાં નિપુણ એવી માનવતી નામની પુત્રી હતી.

એકવાર રાત્રિ સમયે નગરચર્યા કરવા નીકળેલ રાજા માનતુંગે ચાર-પાંચ કન્યકા-એને અરસપરસ વાતો કરતાં સાંભળી. એકે કહ્યું : “હું પતિની સેવા કરીને તેને રીઝવીશ.” બીજાએ કહ્યું : “હું ભાતભાતનાં લોબન દ્વારા પતિને પ્રસન્ન કરીશ.” માનવતીએ કહ્યું : “જે પ્રીતમને પૂર્ણપણે વશ કરીએ તો જ પરણ્યાનું પ્રમાણ કહેવાય. જે સાત ઘડા પાણી વડે મારા પાદનું પ્રક્ષાલન કરશે અને હું ધરતી પર પગ મૂકું ત્યારે પોતાની હથેળી ધરશે, એવા પુરુષને હું મારો ‘કંથ’ બનાવીશ.” પ્રછન્નપણે આ સાંભળી રહેલા રાજાએ તેને પરણીને તેનો ગર્વ ઉતારવાનો નિર્ણય કર્યો.

બીજે દિવસે પ્રધાન દ્વારા ‘માગું’ કરી રાજા ધનપતિની પુત્રી માનવતીને પરણ્યો. પરણ્યા બાદ તેને સાથે ન રાખતાં રાજા માનતુંગે માનવતીને એકાંતમાં આવેલ એકથંભા મહેલમાં ચોકીપહેરા નીચે રાખી અને તે રાત્રીએ સખીઓ પાસે બોલેલા બોલ સિદ્ધ કરી બતાવવા જણાવ્યું.

માનવતીએ પણ પોતાના બોલ સિદ્ધ કરવાનો નિર્ણય કર્યો. પોતાના પિતાને બોલાવી આ સર્વ બિના તેણે જણાવી, અને એમને પોતાના ગૃહથી એકથંભા મહેલ સુધી સુરંગ તૈયાર કરવા જણાવ્યું. થોડા વખતમાં જ ધનપતિએ તે પ્રમાણે સુરંગ બોદાવી. સુરંગ વાટે એકાંતવાસ તણ માનવતી પિતાગૃહે આવી.

પછી માનવતીએ યોગિનીનો વેશ ધારણ કરી, હાથમાં વીણા લઈ નગરમાં ફરવા માંડ્યું. માનતુંગે તેના ‘વીણાવાદન’થી આકર્ષાઈ તેને મંત્રી દ્વારા તેડાવી તેનો આહર-સત્કાર કર્યો. યોગિનીને જોઈ રાજાને તે ‘એકથંભા મહેલમાં રહેતી માનવતી’ હોવાનો ભ્રમ થયો. રાજાને વિચારમાં પડેલા જોઈ માનવતી ચેતી ગઈ. યોગિનીને વિદાય કરી

રાજા જલદીથી એકથંભા મહેલ તરફ રવાના થયો. માનવતી પણ સુરંગ વાટે એકથંભા મહેલમાં જઈ પલંગ પર સૂઈ ગઈ. રાજાએ આવી માનવતીને જોઈ, તેનો ભ્રમ દૂર થયો.

યોગિની તરફ આકર્ષાયેલ રાજાએ તેને ફરી ઓલાવી, કાયમ પોતાની સાથે રહેવા વિનંતિ કરી. “રાજા પોતાની સાથે એક ગામ અને એક ઠામમાં રહેશે” એવી શરત કરી, યોગિની રાજા સાથે રહેવા લાગી.

હવે એક વખતે ‘મુંગીપાટણ’ નગરના રાજા દલથંભણની પુત્રી રત્નવતીનું ‘નારીયેલ’ લઈ તેનો પ્રધાન રાજા માનતુંગ પાસે આવ્યો. રાજાએ તેનો સ્વીકાર કર્યો. હવે તેને પરણવા માટે ‘મુંગીપાટણ’ જવાનું થતાં, રાજા વિસામણમાં પડ્યાં, કેમકે શરત પ્રમાણે તે યોગિનીને મૂકીને કયાંય જઈ શકે તેમ ન હતો. રાજાએ પોતાની મુશ્કેલી યોગિનીને જણાવતાં, તે પણ રાજા સાથે ‘મુંગીપાટણ’ જવા તૈયાર થઈ.

રાજા યોગિનીને લઈને મુંગીપાટણ જવા નીકળ્યો. ઝેત્રણ મજલ ગયા બાદ રાજાએ વિશ્રામ કર્યો. યોગિની રાજાની રજા લઈ સ્નાન કરવા સરોવરે ગઈ. યોગિનીનો વેશ ઉતારી તેણે સોળ શણગાર ધારણ કર્યાં અને પાસે આવેલ વૃક્ષની ડાળી પર હીંચકા ખાતી ખાતી ગીત ગાવા લાગી.

વિલંબ થતાં રાજા યોગિનીની તપાસ કરવા સરોવર કિનારે આવ્યો. યોગિનીને બદલે એક રૂપવતીને જોઈ તે તેના પર આસક્ત થઈ ગયો. પાસે જઈ તેણે તેની સાથે વાતચીત આરંભી. પેલી રૂપવતીએ રાજાને જણાવ્યું : “હું વિદ્યાધરી છું. જે કોઈ સાત ઘડા પાણી લાવી મારા પગ ધોઈ, તે ચરણોદક પીવે તેની સાથે હું લગ્ન કરીશ.” તે સાંભળી માનતુંગે તેની સાથે પરણવાનો નિર્ણય કર્યો. અન્ય સાધન ન મળતાં, તેણે હાથની અંજલિ બનાવી, પાણી લાવી તેની સર્વ શરતો પૂર્ણ કરી. હવે થોડીવાર રાજા સાથે ઝેસી પેલી રૂપવતી યુક્તિપૂર્વક રાજા પાસેથી અલોપ થઈ ગઈ. નિરાશ થયેલો રાજા વિશ્રામસ્થાને પાછો ફર્યો.

એટલામાં માનવતી ફરી યોગિનીનો વેશ ધારણ કરી રાજા સમક્ષ આવી પહોંચી. રાજા તેની સાથે મુંગીપાટણ પહોંચ્યો. નગર બહાર આવેલી વાટિકામાં તેને મૂકી, રાજા રત્નવતીને પરણવા નગરમાં ગયો.

માનવતીએ ફરી પાછો યોગિનીનો વેશ ઉતારી અન્ય વેશ ધારણ કર્યો. અને રાજા માનતુંગ પાસે જઈ પોતાને કુંવરીની ‘ધાઈ’ તરીકે ઓળખાવી તથા જણાવ્યું કે “ગોત્ર દેવતાનું કારજ કયું” નથી એટલે હમણા કુંવરીનો સમાગમ થઈ શકશે નહીં.” રાજા આ સાંભળી નિરાશ થયો.

પછી માનવતીએ કન્યાવાળાઓની પાસે જઈ પોતાની જાતને ‘માનતુંગ રાજાની વડારણુ’ તરીકે ઓળખાવી અને જણાવ્યું કે “અમારા કુલદેવતાને બલિ કરવાનો છે, જે અમે ઉજવેનનગરી ગયા પછી થશે. એટલે ત્યાં સુધી કુંવરીને રાજાનો મિલાપ થશે નહીં.”

ફરી પાછી માનવતી રાજા પાસે આવીને એની સેવા કરવા તેની સાથે રહેવા લાગી. આ સમય દરમિયાન તેણે અનેક હાવભાવ દ્વારા રાજાને પોતાના તરફ આકર્ષી, તેને મોહમાં પાડી દીધો. રાજા પણ તેની સાથે અનેક પ્રકારના લોગ લોગવા લાગ્યો. થોડા સમય બાદ

માનવતીને રાજ માનતુંગથી ગર્ભ રહ્યો. તેણે આ વાત રાજને જણાવી. રાજ માનતુંગે તેને પોતાની સાથે ઉજ્જૈનનગરી આવવા જણાવ્યું. પણ માનવતીએ દ્વલથલણુ રાજનું બહાનું બતાવી તેમ કરવાની અશક્તિ બતાવી. પછી માનવતીએ રાજ પાસે આ બાબતની નિશાની તરીકે રાજના નામવાળી વીંટી, મોતીનો હાર અને હાથનાં સાંકળાં માગી લીધાં. બાદ માનવતી યુક્તિપૂર્વક રાજ પાસેથી છટકી ઉજ્જૈનનગરી ચાલી આવી અને એકથંભા મહેલમાં રહેવા લાગી. તેણે પોતાને ગર્ભ રહ્યાની વાત વહેતી કરી.

રાજ માનતુંગ દ્વલથલણુ રાજની રજ લઈ ઉજ્જૈન નગરી પાછો આવ્યો. તેટલામાં ચંદરી નગરીના ચકવતી રાજનો પોતાને ત્યાં આવી જવાનો સંદેશો મળતાં તે એકદમ તે તરફ રવાના થયો. માર્ગમાં તેને પટરાણીનો સંદેશો મળ્યો કે રાણી માનવતીને ગર્ભ રહ્યો છે. પણ રાજને આ વાત પર વિશ્વાસ ન આવ્યો. આગળ વધીને તે ચંદરી નગરી જઈ શિશુપાલ રાજને મળ્યો. એટલામાં બીજો સંદેશો આવ્યો કે રાણી માનવતીએ સીંમતનું સ્નાન કર્યું છે. રાજ હવે વિચારમાં પડી ગયો. થોડા સમય બાદ ફરી સંદેશો આવ્યો કે માનવતીએ પુત્રને જન્મ આપ્યો છે. રાજને હવે આ વાત સાચી લાગી. તે તરત જ ઉજ્જૈનનગરી પાછો આવ્યો.

પાછા આવ્યા બાદ રાજ દરબાર ભરી બેઠો હતો એટલામાં માનવતીએ આવી પુત્રને રાજ સમક્ષ મૂક્યો. પોતાના જેવું બાળકનું રૂપ બેઈ રાજ અચંબો પામ્યો. રાજએ આ અંગે માનવતીને પૃચ્છા કરી. ખુલાસો કરતાં માનવતીએ સર્વ લેહ ખુલ્લો કર્યો અને પોતે જ 'યોગિની', 'વિદ્યાધરી' અને 'ધાઈ' હોવાનું જણાવ્યું. રાજએ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણુ વગર આ વાત સત્ય માનવાનો ઈન્કાર કર્યો એટલે માનવતીએ પેલી વીંટી, મોતીનો હાર અને હાથનાં સાંકળા રજૂ કર્યાં. હવે રાજને સર્વ બાબત સમબઈ ગઈ. માનવતીએ કહ્યું કે એણે પોતાના સર્વ બોલ સિદ્ધ કર્યા છે. રાજએ માનવતીના શીલની પ્રશંસા કરી તેને પટરાણીપદે સ્થાપી.

હવે એક વખત નગર બહાર એક સાધુ મહારાજ પધાર્યા. માનતુંગ અને માનવતી તેમને વંદના કરવા ગયાં. વંદના બાદ પૃચ્છા કરતા સાધુ મહારાજે તેઓને તેમના પૂર્વલવનો વૃત્તાન્ત કહ્યો. સાધુ મહારાજનો ઉપદેશ સાંભળી તેમણે શ્રાવકોને અનુરૂપ બાર વ્રતનો સ્વીકાર કર્યો. આમ વ્રત ધારણુ કરી રહેલા તેઓ સમત્વ પામ્યાં.

માનતુંગ-માનવતી-ચઉપધ

શ્રીગુરુભ્યો નમઃ

પ્રણમું માતા સરસતી, પ્રણમું સદ્ગુરુ પાય;
મુરખથી પંડિત કરઈ, જસ જગમઈ કહેવાય. ૧
કથા સરિસ નઈ કવિવચણુ, કેલવીયા બહૂ મીઠ;
સાકર દ્રાખ અમી થકી, મઈ તો અધિકા દીઠ. ૨
ધરમ અનેક પ્રકાર છઈ, સાચ સમો નહી કોઈ;
બોલણુહારઉ સાચનઉ, કોઈક વિરલો બેઈ. ૩

માનવતી વાંકઉ કહ્યઉ, સમઉ હૂઉ અવસાણુ;
 માનતુંગ આગલિ મિલ્યાં, જેહનઉ રહીઉ માણુ. ૪
 કહૂં કથા હવિ તેહની, જિમ હોઇ જગ માંહિ;
 સાવધાંન થઇ સાંભલો, સુરતા મન ધર આહિ. ૫

ઠાલ ૧

[ચંદ્રપર્ણી]

માલાગિર છઇ માલવદેસ, ખીન્ન દેસાં ઉચ્ચપ્રદેશ;
 તીરથ તોય ઘણા તિહાં ધાંન, સત્રૂકાર ઘણા જિહાં દાંન. ૧
 રાજ પરજા ધરમી લોક, પાન ફૂલ લાલે સહુ થોક;
 ઉજેણીનગરી પરધાંન, માનતુંગ રાજ ખડૂમાન. ૨
 કોઇ ન લોપઇ જેહની કાર, વયરી જીતા ખડગ પ્રહાર;
 પરજા પાલે ટાલે વાંક, રૂપકલાગુણ આડઉ આંક. ૩
 વિજઇ પંજર સરણાઇ સૂર, વાચા અવિચલ તેજ પડૂર;
 ખ્યાગ ત્યાગ નિકલક નરેસ, કીરત જેહની દેસ પ્રદેસ. ૪
 અણુલંગ વિરુદ્ધ માહામછરાલ, ઉન ઘનાઘન નઇ રંઠાલ;
 ગુણસુંદરિ રાણી ગુણલરી, સીતા સીલઇ સોહિ ખરી. ૫
 નગર માંહિ વસઇ વિવહારીયા, લાખ કોડિ માયા ધારીઆ;
 સત પેઢીયા કે સાહૂકાર, ઘરઘર ખારઇ દઇદઇકાર. ૬
 ધનપતિ સેઠ વસઇ તિણુ ઠામ, દેસ નગર મઇ જેહનો નામ;
 ધનવતી ધરણી તેહની જાણિ, મીઠી તેહની અમૃત વાંણુ. ૭
 માનવતી તેહની ધરિ સાર, પુત્રી રંલ તણુઇ અવતાર;
 લખણુ ખત્રીસ અછઇ જે અંગ, ચઉસઠિ કલા તેહને પરસંગ. ૮
 લોક માંહિ ઘણો જસ તેહ, ચંપાવરણુ અછઇ તસુ દેહ;
 માતપિતાનઉ પણિ છે નેહ, પુત્ર જિસી ધરરાખણુ રેહ. ૯
 વય આવી જોવનની સંધિ, લાજઇ નમીઉ જેહનો કધિ;
 ડાહી નઇ ભોલી પિણુ જાણિ, કીજઇ તેહનાકિતાઇ વખાણુ. ૧૦

[ફાલ]

માનતુંગ એકણુ સમઇ, મનમઇ ચંતે એમ;
 જોઉં પરજા કેહવઉ, રાખે મુજસૂં પ્રેમ. ૧
 અધારી તારાં ભરી, રચણી પડૂર વિતીત;
 સીખ દેઇ દરખારથી, ઉઠયા મન ધર ચીત. ૨
 શાંમ વેસ પહિરણુ સજે, ખડગ ધરઇ નિજ હાથ;
 એકાકી નઇ ભય રહિત, ખીજો કો નહીં સાથ. ૩

ચઉકિ ગલી ચુહટે ભમઈ, સુણુતઉ નવ નવ વાલ;
રલીયાં ફિરતો રંગમઈ, હુઈ તિસઈ અધરાલિ. ૪
સરખી વય સરિખે ગુણે, સરખિ રૂપ ઉદાર;
સરખિઈ કુલ નઈ માજ નઈ, ખેલઈ સાત કુમાર. ૫

ઢાલ ૨

[રાગ માતુ; કરમ પરીક્ષા, એ દેશી]

બાલી ભોલી મિલને એકઠી રે, રામતિ રમઈ રે રસાલ;
એક એકથી ચઠતી કલા રે, માનવતી વિચિ બાલ. બાલી૦ ૧
લૂચરિ દીધી આંહોસાંમહી રે, કુંદી દીધી ફેર;
રાસ રમી નવલા રાગમઈ રે, ઘરહર મિલિનઈ ઘેર. બાલી૦ ૨
રામિત કરનઈ બઈડી રંગમઈ રે, વાત કરઈ ધરિ પ્રેમ;
આંખે કિમ રમિસ્થાં એકઠાં રે, પરણ્યા પાછઈ કેમ. બાલી૦ ૩
કહે બાલી તે ઇક કન્યકા રે, ઇણુ નગરી વીવાહ;
આપણાનો થાસઈ એક ઠા રે, વર જ્ઞેયા ધર ચાહ. બાલી૦ ૪
માનવતી કહઈ તિહાં માહારે રે, નહી જ્ઞેયો કોઈ વીદ;
રાતિ દિવસ તે જ્ઞેતા રહઈ રે, પિતા ન આવઈ નીદ. બાલી૦ ૫
વલતી કન્યા એક કહઈ ઇસઉ રે, મિંલસ્થાં કિણુ સંયોગ;
કથન અહ્મારો કહવો ચાલસઈ રે, કંતઉ કિણુહી જ્ઞેગ? બાલી૦ ૬
માનવતી કહઈ વાલ્હાં કંતનો રે, દિલ છઈ આપણે હાથ;
કેલવણી જ્ઞે જાણેઈ કાંમિની રે, અયલ ચલઈ જિમ નાથ. બાલી૦ ૭
પૂછું બહિની કિણુપરિ રીઝવી રે, વસ કરીસ્યઉ કિમ કંત;
કામણુ મોહણુ નારી કેલવી રે, અથવા ગુણિનઈ મંત. બાલી૦ ૮
કહઈ ઇક બાલી હૂં વસિ કરું રે, સેવા કરી રે સભાવ;
કથન ન લોપું કદિહી કંતનઉ રે, હીયડઈ કરઈ હાવભાવ. બાલી૦ ૯
કહઈ ખીણુ ભોજન ભગતિસું રે, કહઈ ત્રીણુ સિણુગાર;
રાગરંગ કરે ચોથી કહઈ રે, વસ કરસૂં ભરતાર. બાલી૦ ૧૦
કદિ બાઈ! તું કિણુપરિ રીઝવી રે, કંતઉ કિસે ગુણેહ;
માનવતી કહે તોહો સાંભલઉ રે, નારિ નહી છઈ તેહ. બાલી૦ ૧૧

[દ્વહા]

કહ્યો કરઈ જે કંતનઉ, તે કિમ કહીયઈ નારિ;
પગસૂં પાછઉ ઠેલતાં, કદે ન મુંકઈ લાર. ૧
ગુણવંતી સીલઈ સધર, તિણુરઈ કિસો વિચાર;
સદા સદા તિણુ નારિનઈ, કંત ન લોપઈ કાર. ૨

જાઉ કચું આંપાંમઇ હોવઇ, તો જગ કીજે જેર;
 કંતારો કહિવઉ કિસૂ, મોલ લિઉ ઢે મેર. ૩
 કહઇ બીજી તિહાં કન્યકા, તું કિમ રીઝિસિ કંત;
 હ્યાંમઇ તું અધિકી ચતુર, તાહરઇ કેહઉ તંત. ૪
 સાત ઘડે પાણીતણે, પાઉ પખાલઇ પીવ;
 પગ ધરતી દેતાં થકાં, માંડે હાથ સદીવ. ૫
 માનતુંગ રાજ સૂણી, વાતાં તણઉ વિવેક;
 બીજી બાલા પાધરી, બોલકડી ટંછઇ એક. ૬

ઢાલ ૩

[મઇ વઘરાગી સંગ્રહઉ એહની]

ચિતમઇ રાજ ચીંતવઇ, બહુ બોલી ઇક બોલી રે;
 કહો એ વાતાં કિમ હુવઇ, વાત અચંભઇ વાલી રે. ચિત૦ ૧
 અચિરજ મનમઇ આંણીઉ, રાજ હૃદય વિચારી રે;
 જોઉ બોલ બોલઉ જિકચું, કામિન કકિન કુમારી રે. ચિત૦ ૨
 મનમઇ ગાંઠિ ગ્રહી સહી, રાજ એમ વિમાસી રે;
 બોલ ઉતારું એહનો, થાઇ જગમઇ હાસી રે. ચિત૦ ૩
 અધિરતિ વોલી જેતલઇ, બાલ સવે ઘર બવે રે;
 રાજ પૂઠઇ તેહનઇ, મનની ચુંપઇ ધાવઇ રે. ચિત૦ ૪
 માનવતી ગઇ ગેહમઇ, તેહનઇ બારિ લગાવે રે;
 પીક ઘણઉ તિહાં પાનનો, આપણુ પઇ ઘરિ આવે રે. ચિત૦ ૫
 પરલાતિ દરબારમઇ, મંત્રી તેડી ભાષે રે;
 સહિનાણે તંબોલનઇ, ઉંચઇ બારની સાષે રે. ચિત૦ ૬
 ચાંપઉ મઉર્યો બારણે, તેહનઇ ઘરિ તહો જઇ રે;
 કન્યા તેહની સુંદર, માહરઇ મનમઇ ભાઇ રે. ચિત૦ ૭
 જોડિ સગાઇ આવજો, સેઠને દેઇ વડાઇ રે;
 કહાઉ રાજ પરધાનનઇ, કરિજો હેત લગાઇ રે. ચિત૦ ૮
 વહિ આયો ઘરિ તેહનઇ, સહિનાંણિ તિણુ ઠાંમિ રે;
 આયો સનમુખ શેઠજી, કરિ આદર સિર નાંમઇ રે. ચિત૦ ૯
 રાજ પધારિયા આંગણે, કહિ ધનપતિ મુઝ કાજો રે ;
 મનમઇ વાત મ રાખજો, કહિજ્યો મૂંકી લાજો રે. ચિત૦ ૧૦
 કહઇ મંત્રી તુહા કન્યકા, રાજ પરણુણ ચાહઇ રે;
 આવઇ તોહા ઘરિ આંગણે, તોહો કહઉ તિણુ સાહઇ રે. ચિત૦ ૧૧

સેઠ કહિ કર જોડિનઈ, વીનતિ વાત વનાઈ રે;
 સિર જીપરિ ઇક સામિ છઈ, ખીજા લોક ઘણાઈ રે. ચિત૦ ૧૨
 પિંડ પ્રાણુ છઈ જોડના, ધન પણુ તેહનઈ નાંમઈ રે;
 કીધી સાહિબ ઉવારણુઈ, રાખીજઈ કિણુ કામઈ રે. ચિત૦ ૧૩
 એક અરજ છે માહરી, હૂં ગરીબ કિણુ ગાંનિ રે;
 કિમ દિવરાયઈ મોથકી, કાથઉ ચૂનો પાને રે. ચિત૦ ૧૪
 મઈ દીધી છિ રાજનઈ, કુમરી માહરી વાહી રે;
 પરણુણુ વઈગા આવજો, મેઘાડંબર માહી રે. ચિત૦ ૧૫
 મંત્રી તેહ સંતોષિનઈ, કારિજ સિધ કરેઈ રે;
 આવી રાજનઈ કહઈ, કુમરી પરણુઉ તેઈ રે. ચિત૦ ૧૬
 રાજ ઉછવ અતિ ઘણુઈ, પરણી ધનપતિ કન્યા રે;
 ધનપતિ કરઈ વધાંમણા, લોક કહિ એ ધન્યા રે. ચિત૦ ૧૭
 પરણીનઈ પૂછઈ નહી, પિઉડઈ ન કાંઈ સારો રે;
 લે નાખ્યાં લંડારમે, જાણે મોતી હારો રે. ચિત૦ ૧૮

[દ્વલ]

કહઈ રાજ તો આગલિ, ઘોવિ પગ ધરિ હાથ;
 ઠેલાંતાં આઘો પડઈ, કરિજ્યો તેહનો સાથ. ૧
 માંનવતી મન ચીતવઈ, આસા હુઈ નિરાસ;
 લિખીઉ લાલઈ વખત મઈ, કીજઈ કિસઉ વેષાસ. ૨
 કારણુ કોઈ ન જાણીઉ, રાજ કીધઉ રોસ;
 કિસી વિમાસણુ કીજયઈ, દીજઈ કરમહ દોસ. ૩
 માનતુંગ મિલીયાં થકાં, માંનવતી મન ચાહિ;
 કૂઆ કેરી છાંડ જ્યું, રહ્યા મનોરથ માંહિ. ૪
 સરવર કંઠિ સુહામણુઉ, એકથલો આવાસ;
 રાખી રાણી એકલી, માંનવતી ધરવાસ. ૫
 ખાણુઉ પીણુઉ પહિરણુઉ, માસ એકનો માંન;
 પુરણુ કરે પ્રસાદમઈ, રાખે સાજ રાજાંન. ૬
 તાલા જડિનઈ પાહરૂ, રાજ કરઈ જતન;
 હઠ લાગો તેહિ જ હૂઉ, મઈ તો કીધઉ મન. ૭
 જાલી એક રાખી જુગતિ, કામકાજની વાત;
 રખવાલાનઈ દીધઉ હુકમ, ખીજા છંડી તાત. ૮

લાલ ૪

અંદાવત રહી, એહની]

કુમરી મનમઈ ચીતવઈ રે, કિમ કીધઉ કરતાર;
 હીયડઈ હાર્યઈ કયું નહી રે, નયણુ ભરે વારવાર.
 મહારાજ બેબે માહરી વાત, ઘડીયઈ ખેલઈ સંઘાત. (આંકણી) મહાં ૧
 તેડઉ કોમરી તાતનઈ રે, વીતગ દુખની વાત;
 કહાઉ સરૂપ તે રાયનો રે, દુખ કીધઉ તિહી માત. મહાં ૨
 માયતાય કહિ વાલહી રે, એમ ન બણો દ્રોહ;
 હિવ તું કહઈ તિમ હૂં કરું રે, તોસું માહારો મોહ. મહાં ૩
 માનવતી કહઈ માહરી રે, ઇક વીનતી અવધાર;
 સુરંગ દિવાવઉ મહલમે રે, તાહરા ઘરની લાર. મહાં ૪
 પુત્રી એહ નઉ દોહિલઉ રે, કાંઈ નહી ઇણુ કાંમ;
 લાખ કોટિ લગિ ખરિચિસ્થું રે, જિમ તુઝ વાઘઈ માંમ. મહાં ૫
 સેઠ સુરંગ દિવાવતાં રે, કાંઈ ન લાગી વાર;
 મન હરખ્યો તિહાં આપણો રે, બેબ્યો થાઈ વિચાર. મહાં ૬
 આવઈ બવઈ બાપનઈ રે, સદાઈ ઘરે સુખ હેત;
 વીસામઉ લહે દુખ કહી રે, માતપિતાઈ સમેત મહાં ૭
 વીણુ ઇક આણી લલી રે, મોટા તુંબા જેહ;
 પચીસ આંગુલી ડંડ છે રે, કરહઉ તીન ગિણેહ. રાજાં ૮
 ઘાટ ગમાઈ ને સારની રે, તાંત ખરી સુર દેહ;
 સખર સૂનહરી ચીતર્યા રે, મોરણુ સરિખા વેહ. મહાં ૯
 ચીર અનઈ ઘહણુ બિહુને રે, રાખઈ તુંબા મજિઝ;
 ખોલી લાલ લૂંગી તણી રે, ઉપરિ રાખી સજિઝ. મહાં ૧૦

[શ્લોક]

માનવતી માનઈ કરી, નીચો દાવ ન દેઈ;
 કાઠાહૂં કાઠઉ કરે, હીયડઈ હરખ ધરેઈ. ૧
 વજ્રકછોટો નઈ મૃગત્વચા, આણુયઉ ભેખ અલેખ;
 પગ પહિરણુનઈ ચાખડી, બટુઆ લસમ વિશેષ. ૨
 વીણુ વજ્રવઈ રાગમઈ, આલાપે સુખ નાહ;
 નારહ તુંખર એહસૂં, કોઈ ન જીપઈ વાહ. ૩
 રાગઈ કુણુ નહૂં રંજ્યા, બ્રહ્મા વિસન મહેસ;
 એક ત્રિયા વેસાઈની, ખીજે સાંઈ ભેસ. ૪

ઇષ્ટ રૂપદં ત્રિયા લભદં, ચાચર ચહૂટે ચંગ;
એકાએક અનંત ગુણ, રમલિ કરદં નવરંગ. ૫

ઠાલ ૫

[રાગ કેદારઝં; ગુંમાની જિંહ બે, એહની]

- ચંદ્રવદની મૃગલોચન કામિનિ, કોકિલ કંઠ સમાન;
વલિ આલાપદ વીણમદ, લલે વેધદં ચતુર સુભણ.
સલૂણી સામિણુ સોહિદં બે, અરેહાં, માનની જનમન મોહિ બે. ૧
- ગયગમણી નદં અમૃતવયણી, નાસા દ્વીપ સરીખ;
મુહકમલ વિરાળે મુલકતાં, હહહીરા દંત સરીખ. સલૂણી૦ ૨
- સૂર ઇકતાન સજેનદં વીણા, ઝીણા વિચિવિચિ તાન;
સાંભલિ શ્રોતા રાગના, રહદં થંબ્યા દેવવિમાન. સલૂણી૦ ૩
- રીઝયા જાણુ વિસેષદં મૂરખ, રીઝયા સહૂ નરનાર;
પસૂ પંખી પણિ રીઝયા, સહૂ કિરતા લારોલાર. સલૂણી૦ ૪
- જિણુ જિણુ ગલીએ જોગિણુ જાઅદં, લોક મિલે લખકોડિ;
કામકાજ સવિ મૂકનદં, વહિ દેખણુ આવે દોડિ. સલૂણી૦ ૫
- ન ગણિ તડકઉ તાઠ ન કાંદં, ન ગિણુદં રાતિ નદં દીહ;
ભૂખ તૃષા ન ગણિદં સહી, વલિ કામ-કોઠામ નદં બીહ. સલૂણી૦ ૬
- ગોરખચેલી ગ્યાનગહેલી, ખાલા અલખ સરૂપ;
કાર ન લોપદં તેહની, કોઇ દેવ ન ઢાણુવ ભૂપ. સલૂણી૦ ૭
- વાત સૂણી સહૂ નગરમદં, સાહિખ માનતુંગ મતિવંતં;
ગુણુ ઠાંકયા ન રહદં કદે, કસતુરી નદં ગુણુવંતં. સલૂણી૦ ૮
- આપ સરીખો મુંકયો મંત્રી, તેડણુ જોગિણુ કાજ;
આવી સાંમણુ દેખતાં, રીઝયો મનમેં મહારાજ. સલૂણી૦ ૯
- આદર દ્વીધો અતિ ઘણુઉ, રાજ્ય પામ્યઉ દેખિ અચંલ;
સામિણુ કહૂં કદં સારદા, માતું પરિતિખ દ્વીસદં રંલ. સલૂણી૦ ૧૦
- પીતાંખર અંખર કદંટ વિરાજદં, રાજદં મેખલિમાલ;
વીણુ વજાવદં રાગમદં, વલિ રીઝયો સુણુત ભૂપાલ. સલૂણી૦ ૧૧
- રાજ્ય મત્તમદં ચીતવદં, માહરી રાણી એકણુધંલ;
એહવી દ્વીસદં જોગિણી, પિણુ મનમદં થાઇ અચંલ. સલૂણી૦ ૧૨
- સરિખદં સરિખઉ દ્વીસદં જગમદં, હૂં ભુલઉ છું ભર્મ;
શીખ દેઇ રાજ્ય સહૂ, અતિ દઉડયો તેહનદં હર્મ. સલૂણી૦ ૧૩

[૬૬]

પલટિ વેસ તે પદમણી, પહિલી બધી જાઈ;
 રાજ આયઉ તેતલઈ, હેત પખઈ ઓલાય. ૧
 હે સુંદર, બધી અછઈ, કિમ જાએ તુજ દીહ;
 એકલડી કિમ આવડઈ, મનમઈ નાવઈ ખીહ. ૨
 માનવતી કહે રાયનઈ, કીધઉ તાહરઈ હોય;
 રાય કહઈ નહી માહરો, તઈ કહીઉ તે જોઈ. ૩
 હોસઈ તે માહરો કહ્યો, જદિ કદિહી કાંઈ વાત;
 ઘોસઈ પગ જે માહરો, તિણસુ મિલસી ધાત. ૪
 રાજ મનમઈ ચીંતવઈ, ત્રીયા હીલી જાત;
 કર્મહીણુ આ કામિની, ઈણસૂં કેહી વાત. ૫
 માસ ચ્યાર સામઉ કરઈ, મુહર છાપ વલિ દેઈ;
 રાજ દરખારઈ વલી, બધી ઇત્ર ધરેઈ. ૬

હાલ ૬

[અલખેલાની]

રાજરઈ મનમઈ વસી રે લાલ, સાંમિણુ રાતિ ન દીહ મન મોહાઉ રે;
 જિમ તિમ આણુઉ તેહનઈ રે લાલ, લાલ પાલ કરિ જીહ. મન૦ રાજ૦ ૧
 નાવઈ યોગિણુ માનમઈ રે લાલ, રાજ તે આયઉ આપ; મન૦
 રાજયઈ આણી રલી રે લાલ, સાંમિણુ બધી જાપ. મન૦ રાજ૦ ૨
 કર જોડી રાજ કહઈ રે લાલ, સાંમિણુ તાન સુણાઈ; મન૦
 ઓર ન કોઈ વારતા રે લાલ, કાંઈ નાવઈ દાય. મન૦ રાજ૦ ૩
 કથા કહઈ કઉતિક તણી રે લાલ, વિચિવિચિ વાત વણાઈ; મન૦
 ત્રિયા તણી પણિ ચાલવઈ રે લાલ, ભૂપ જણાઈ જણાઈ. મન૦ રાજ૦ ૪
 વલિ રાજ વિસમઈ પડઈ રે લાલ, જોઅઈ તિહાંકિણુ જાઈ; મન૦
 હું ભૂલઉ ભ્રમમઈ પડયઉ રે લાલ, ઈમ કિમ જતનઈ થાય. મન૦ રાજ૦ ૫
 તેહની જીલ સમી નહી રે લાલ, અવલી જોલઈ વાણિ; મન૦
 સઈણુ તિકે ફજણુ હૂવઈ રે લાલ, તેહ ન મૂકે માણુ. મન૦ રાજ૦ ૬
 અમીય સમી એ યોગિણી રે લાલ, એ સમ કો નહી નાર; મન૦
 માન મૂક્યો મઈ માહરો રે લાલ, ઈણુ આગે રહ્યા હાર. મન૦ રાજ૦ ૭
 કહઈ નૃપ સાંમિણુ સાંભલો રે લાલ, મહલ રહઉ મુજ પાસ; મન૦
 કહઈ યોગિણુ જુગતિ નહી રે લાલ, યોગી લોગી વાસ. મન૦ રાજ૦ ૮
 રાજ કહે રહિસ્યઉ નહિ રે લાલ, મયાઈ કરી મો પાસ; મન૦
 નહીતરિ હું તાહરઈ કને લાલ, રહિસ્યું હોઈ દાસ. મન૦ રાજ૦ ૯

તાહરે હાથઈ માહારો રે લાલ, જીવ વિકાણો જાય; મન૦
 જૂં જાણેઉ ત્યું હવિ કરઉ રે લાલ, થાહરઈ આવે દાય. મન૦ રાજ૦ ૧૦
 કહે સાંમિણુ ઇક જોલ ઘઉ રે લાલ, નવિ જાણું કિણુ ગાંમ; મન૦
 એકણુ ગાંમિ એકઠા રે લાલ, રહિવો એકણુ ઠામ. મન૦ રાજ૦ ૧૧
 વાચા દીધી તિણુ સમઈ રે લાલ, રાજી રીજયઉ ભાઈ; મન૦
 સુધિ જોધિ સહુ ભૂલી ગઈ રે લાલ, પ્રીતઈ પરવિસ થાઈ. મન૦ રાજ૦ ૧૨
 નાગિણુ નઈ વાધિણુ કહુને રે લાલ, રહી માંડેનઈ પ્રીત; મન૦
 મરણુ થકી ન ડરઈ કહે રે લાલ, સાર તણાં ત્યાં ચીત. મન૦ રાજ૦ ૧૩
 ખીહાડે ડોલા કરી રે લાલ, મંત્ર જંત્રની વાત; મન૦
 મનમઈ નૃપ ડરતો રહે રે લાલ, દૂધ ડાંકની ઘાત. મન૦ રાજ૦ ૧૪

[દુહા]

રાજી મનમઈ ખીહતો, તે સાંમિણુની ધાક;
 રહિ અહોનિસ જીવડઉ, ઘડઉ ચડયો જિમ ચાક. ૧
 ખીહઈ એકણુ દ્રેઠથી, હસઈ જ એકણુ દ્રેઠિ;
 જોયકારઈ એકણિ કરઈ, એકણુ હાથ થપેટી. ૨
 પુહર એક દીહઈ રહઈ, પુહર એક પણિ રાતિ;
 સાવધાન જોગિણુ સદા, રાજી ન કરઈ તાત. ૩
 દખચણુ દેસઈ એક પુર, મુંગીપાટણુ જેહ;
 દલથંભણુ રાજધણિ, ગુણુવલી ગુણુગેહ. ૪
 પુત્રી તેહની પદમણી, રતનવતી વીવાહ;
 મૂંકયઉ તિહાં નાલિર મિલ, માતપિતા ધરિ ચાહ. ૫
 લે આયઉ પરધાન તિહાં, માનતુંગ નૃપ પાસ;
 આવોઉ રાજી જીતાવલા, વઈગા ચઢે પ્રહાસ. ૬

હાલ ૭

[કાચી કવી અનારકી રે હાં]

રાજી ચિત ચિંતા થઈ રે હાં, કિમ થાસઈ એ કામ મનમઈ ચિંતવઈ;
 જઉ નવિ જાઉ તિહાં કિણુઈ રે હાં, ન રહઈ નૃપમઈ મામ. મન૦ ૧
 જઉ જાઉ તે દિન લગઈ રે હાં, ઇહાં સાંમણુસૂં લાગ; મન૦
 સાચ ઉખાણુઉ એ મિલ્યો રે હાં, પરઉ તડઈ ઇહાં વાધ. મન૦ ૨
 બઈઠો તે દિલગીરમઈ રે હાં, આવી સાંમિણુ પાસ; મન૦
 દીસઈ રાજી દેહમઈ રે હાં, કાંઈક આજ ઉદાસ. મન૦ ૩
 કહઈ રાજી મુજ આંગુલી રે હાં, ખિહૂં આરાં વિચિ થાઈ; મન૦
 વાત કહી મનની તિહાં રે હાં, તું કહઈ તે તઉ થાઈ. મન૦ ૪

આવે તું સાથઈ સહી રે હાં, તો મુજ સીઝઈ કાજ; મન૦
 થે નાવો તે માહરે રે હાં, કાંઈ ન રહિ લાજ. મન૦ ૫
 તેરા મન નવિ ઘર રહે રે હાં, મેરો કોઈ ન દોસ; મન૦
 તું રાજ મે યોગિની રે હાં, મુજસૂં કેહા સોસ. મન૦ ૬
 રાય કહે એકબોલ છઈ રે હાં, સાપુરસારી વાય; મન૦
 કૂડઈ પ્રીત મિલઈ નહી રે હાં, પ્રીતિ મિલિ જે સાય. મન૦ ૭
 મઈ તોસૂં મન ઝાંધીઉ રે હાં, કહિ યોગિણુ કરિ સાજ; મન૦
 હૂં તોસું ટલિ ના સકૂ રે હાં, નયણાં હંદી લાજ. મન૦ ૮
 રાજ હરખયો મનમઈ રે હાં, ઘે નીસાણુઈ ઘાઉ; મન૦
 રમતા લાઘઉ રંગમઈ રે હાં, મન ચીતવિઉ દાઉ. મન૦ ૯
 ચડે પયાણે ચાલતો રે હાં, જોગિણુ લીધી સાથિ; મન૦
 પગે લાખીણી પાવડી રે હાં, લીધી વીણા હાથિ. મન૦ ૧૦
 જઉ વહિલઈ જઉ હાથીયઈ રે હાં, જોઉ પાલખી દઉડિ; મન૦
 રાજ યોગિણુ એકઠાં રે હાં, બઈઠા દીસઈ જોડિ. મન૦ ૧૧
 ખીજ ત્રીજ મંજલિ મઈ રે હાં, આયો વન વિસતાર; મન૦
 છાયા પાણી અતિ ઘણાં રે હાં, કીયઉ મુકામ વિચારિ. મન૦ ૧૨

[દ્વંદ્વા]

વનઘાયાઉ ડેરે કરી, ઉતરીઉ સહૂ સાથ; ૧
 રાજ પૂઠઈ રંગમઈ, આવઈ છૂટે સાથ. ૧
 ડેરા હૂયા જાણિનઈ, કહે જોગિણુ મહારાજ; ૨
 વેલા હૂઈ માહરી, સ્નાન જાપનઈ કાજ. ૨
 કહે નૃપ વહિલા આવિયો, અહો જિલા ઇણુ કાંમ; ૩
 રખે વિલાંબઉ વનમઈ, નહી વસતીનઉ નામ. ૩
 ખીજઉ સાજ મૂંકી તિહાં, લેઈ વીણા ખંધિ; ૪
 યોગિણુ ચાલી જુગતિસું, ધૂતેવા નૃપ ધંધ. ૪
 કુંજ-નકુંજઈ વનગહન, જાતાં સરવર દીઠ; ૫
 સુભર ભરીઉ સમુદ્ર જયું, પાણી અમૃત મીઠ. ૫

ઠાણ ૮

[ચુનકરી]

જોગિણુ ચરિત કીયા જેકે, તિહાં લેદ ન જાણે કોઈ રે લાલ; ૧
 દાનવ દેવ ભોલાઈયા, કિણુ ગ્યાંનઈ માનવ જોઈ રે લાલ. ૧
 જાણુ યુગારી જોગિણી, જોગિણુ જગ માહે પ્યારી; ૨
 યોગિણુ જગમાંહિ ધૂતારી રે લાલ, જાણુ યુગારી જોગિણી. (આંકણી) ૨

હાં રે લાલ વેસ ઉતારી સામિણી, સન્નિયા સિણુગાર સરૂપ રે લાલ;
 વેસવણુઉ કાવતો, મનમઈ ધરિ અધિકી ચૂંપ રે લાલ. જાણુ ૦ ૨
 અણીયાલો કાજલ નયણુડે, જિંદલી ભરિ દીધી ભાલ રે લાલ;
 નકવેસર નાસા ભલી, વલિ મોતી સાર્યા વાલ રે લાલ. જાણુ ૦ ૩
 કંચૂક સમસંતો બણુયઉ, ઉરિ ઊપરિ મોતીમાલ રે લાલ;
 કાંને કુંડલ સોભતા, વલી વેણીદંડ વિસાલ રે લાલ. જાણુ ૦ ૪
 ગજરા નવચહી પુણુચીયા, ઝમકઈ તિહાં ઝંઝર પાઈ રે લાલ;
 પહિર પટોલી પદમણી, વડસાખઈ હીચઈ જાય રે લાલ. જાણુ ૦ ૫
 વીતી એક બીજી ઘડી, નૃપ જોવઈ તેહવઈ વાટ રે લાલ;
 તાલો માચેઈ તે હૂઉ, જોવઈ તેહવઈ ઊઠી ઘાટ રે લાલ. જાણુ ૦ ૬
 વનનો ભય જાણી કરી, પગલેઈ ચાઈલ્યો ધાઈ રે લાલ;
 અલયત્ત જોવિ ચિહૂં દિસઈ, નિરખિ તિહાં સરોવર રાય રે લાલ. જાણુ ૦ ૭
 નૃપ જાતઉ દેખી કરી, જાણુ કોઈલ કુહુકી ડાલિ રે લાલ;
 એક હીચોલો દે ભલો, નૃપ જોયઉ ઊંચો ભાલ રે લાલ. જાણુ ૦ ૮
 કાલે ડંબર બીજલી, વડમાંહિ ઝખકી સાર રે લાલ;
 માનતુંગ મોહી રહઉ, સુર કિંનર નાગકુમાર રે લાલ. જાણુ ૦ ૯
 હીચોલેનઈ પૂછીઉ, તું કેહની કન્યા એથ રે લાલ;
 હૂં ખાલી વિધાધરી, જાઉં મનિ જાણુ જેથ રે લાલ. જાણુ ૦ ૧૦
 પરણી છઈ તું પદમણી, અથવા હુવિ વંછઈ પીઉ રે લાલ;
 જોવઉ મીંટિ મયા કરી, અઉ તુઝ આગિલિ જાઉ રે લાલ. જાણુ ૦ ૧૧
 મુઝને પણ છઈ એહવઉ, પગ ધોવિ પાણી લ્યાવી રે લાલ;
 સાત ઘડા જે સામટા, ચરણોદિક લ્યઈ મન ભાવિ રે લાલ. જાણુ ૦ ૧૨

[દ્વલો]

લોટપોટ દેખત હૂયઉ, ગુડદાખાજ ગિરંદ;
 એકણુ મચકઈ આંખિ રઈ, ન રહ્યો માંન નરંદ. ૧
 આસપાસ નૃપ જોઈયઉ, કોઈ ન દેખઈ મુઝઝ;
 કહ્યઉ કરેનઈ પરણિચૂં, કુણુ લહિસ્યઈ એ ગુઝઝ. ૨
 ઠાંમ નહી પાણી તણો, પોઈણુ દોનઉ કીધ;
 વેલા સાત પખાલીયા, ચરણોદિક તિહાં લીધ. ૩
 કહે રાજ ચાલ્યો હિવઈ, પટરાંણી તું એક;
 જિહાં જિહાં તું પગલા ભરઈ, તિહાં હાથ ધરૂં સુવિવેક. ૪
 સાથે હૂઈ તે સુંદરી, સાચી મોહિણુવેલ;
 સુર નર કિંનર ભોલવઈ, ચાલંતી ગજગેલ. ૫

આવી એકાં એક ઠા, કહે નારી પલ એક;
 ઊભા રહિજ્યો મો લણી, ભાંગૂં ચિંતા ટેક. ૬
 ઇમ કહિનઈ દષઅંતરઈ, આઘી ગઈ અલોપ;
 અહણુ ઉ વેસ ઊતારઈ નઈ, કીધો વીણુગોપ. ૭
 રાજ તિહાં જોતઉ રહ્યઉ, જોતાં ખખર ન કાંઈ;
 જોતાં ઇક ણીજી ગઈ, હાથા ભાથા ન્યાઈ. ૮
 એકાએકી વનગહન, રાજ વિસમઉ થાય;
 ચાલ્યો સાથ લણી ચતુર, ઉતાવલ્યઉ ઊભઈ. ૯

ઠાલ ૯

[કોઈક પરખત ધુંધલો રે લો]

વેસ વણાયઉ પલટિનઈ રે લો, સાંમિણ કીઉ સરૂપ રે; સોભાગીં
 આગઈ ઝગિકિ ઉતાવલી રે લો, આવિ સનમુખ ભૂપ રે. સોભાગીં
 જોગિણ ચરિત્ર કીયા જિકે રે લો, કોઈ ન જાણે લેદ રે; સોભાગીં
 ચરિત ત્રિયાના કુણુ લેખઈ રે લો, જાણે ચ્યારે વેદ રે. સોભાગીં જોગિણુ ૧
 કહિ રાજ સાંમિણ સુણો રે લો, તો વિરહઉ ન ખમાઈ રે; સોભાગીં
 હૂં દઉડો તાહરઈ લિયઈ રે લો, ઘડીય છમાસી જઈ રે. સોભાગીં જોગિણુ ૨
 હૂં જોગિણુ કિણુસૂં કરૂં રે લો, મન નિરમોહી હોઈ રે; સોભાગીં
 કાચિ તાંતણુ ખાંધીયઉ રે લો, મનડઉ તુઝસૂં જોઈ રે. સોભાગીં જોગિણુ ૩
 વહિલા વનથી ચાલિવઉ રે લો, વિલાંખ ન કરસ્યો કોઈ રે; સોભાગીં
 વાઘ સિંઘ ભય ચોરનઉ રે લો, ઇહાં વેસાસ ન કોઈ રે. સોભાગીં જોગિણુ ૪
 રાજ જાણે સ્યું હૂઅઉ રે લો, એહ તમાસો જોઈ રે; સોભાગીં
 કહિ સકું ન રહિ સકું રે લો, વાત ચિડીરઉ જોર રે. સોભાગીં જોગિણુ ૫
 કટક સહૂ લેલો થઈ રે લો, ચાલ્યઉ આગઈ જઈ રે; સોભાગીં
 અનુકંમિ પહુતા પાટણુઈ રે લો, મુંગી નામ કહાઈ રે લો. સોભાગીં જોગિણુ ૬
 તાહરઈ સાચિ રહૂં નહી રે લો, કહિ યોગિણુ ઇણિ જન રે; સોભાગીં
 વાડી રૂડી નગરની રે લો, ઇહાં રહૂં સુખ થાન રે. સોભાગીં જોગિણુ ૭
 કહિ રાજ થે સુખઈ રહો રે લો, દિવસ દોઈનો કામ રે; સોભાગીં
 ખખરિ કરેસ્યું તમ તણી રે લો, લાઘઈ અવસર પામિ રે. સોભાગીં જોગિણુ ૮
 દલથંભણુ તિહાં માંડીઉ રે લો, મહોઅથવ નગરપ્રવેશ રે; સોભાગીં
 જોવા જણુ મિલીયા ઘણા રે લો, આયા દેસપ્રદેસ રે. સોભાગીં જોગિણુ ૯

[દહા]

હય ગય રથ પાયક તણા, પાર ન લાલે કોઈ;
 જાંની માંઠઈ જન મિલ્યાં, હાલકહોલે હોઈ. ૧

તોરણિ ચોકિ પુરાવીયઈ, ધવલમંગલ ધરિ હેત; ૨
 રાજ આયઉ ચવરીયઈ, વરકન્યા તે સમેત. ૨
 રતનવતી પરણી ડુલી, આરિમકારિમ કીધ; ૩
 મન ચીંત્યા મહિપતિ તણા, સગલો કારિય સીધ. ૩
 પાછઈ યોગિણુ પલટિનઈ, કીધો રૂપ સરૂપ; ૪
 વીણા મૂકી આગમઈ, વહિ આવી ધરિ ભૂપ. ૪
 વડારણુ રાજતણી, હૂં છૂં જાનનઈ સાથ; ૫
 રાજલોક માહિ ગઈ, જિહાં જોડાવો હાથ. ૫
 ગાવઈ ગીત માંહિ થઈ, કામ કરાવઈ સૂલ; ૬
 માંદી જાનિ કરઈ ખૂસી, વાતાં હાલકહૂલ. ૬
 માનતુંગ રાજ પ્રતઈ, કહે આવીનઈ તેહ; ૭
 ધાઈ માત છું તેહની, થે પરણી છઈ જેહ. ૭
 અરજ એક માખાપની, અવધારઉ ઇણુ વાર; ૮
 કરજ ન કીધા ગોત્રના, નાવઈ સેજ કુમાર. ૮
 માનતુંગ માંની તિકા, સગલી સાચી વાત; ૯
 હિવ જાઈનઈ તિહાં કહે, જિહાં છિ કન્યામાત. ૯
 કહે જમાઈ થાંહરઉ, રીસ મ કરસો કાઈ; ૧૦
 દેવ અહારા આકરા, બલિપૂજા જે થાઈ. ૧૦

દાલ ૧૦

[નાયકરી]

તે કીધા વિણુ માહરઈ રે લાલ, મેલો કિમ ન થાય રે સનેહી;
 થાસઈ તે હિવિ ધર ગયા રે લાલ, એહવી વાત વણાઈ રે સનેહી.
 કેતા ચરિત ત્રીયાતણા રે લાલ, પાર ન પામે કોઈ રે; સનેહી;
 કરઈ જિકો ઇક આંખમઈ રે લાલ, જમ વારઈ નવિ હોઈ રે. સ૦ (આંકણી) ૧
 ફિર પાછી રાજ કહુને રે લાલ, માંનતુંગને પાસ રે; સ૦
 રાજતણુઉ કારિજ કરું રે લાલ, સાંમિણુ તણુઉ હૂં દાસ રે. સ૦ કેતા૦ ૨
 કેલ વણી સું ચાલતી રે લાલ, કયું બોલતી વચણુ રે; સ૦
 લટકઈ બાહડલી તણુ રે લાલ, કયું વેધતી નચણુ રે. સ૦ કેતા૦ ૩
 હાવલાવ કરિ રીઝવ્યો રે લાલ, રાય હૂઉ લહલીણુ રે; સ૦
 તિમ તિમ ગાઠઈ અહઈ સતી રે લાલ, નૃપ તિમ ભાખે દીણુ રે. સ૦ કેતા૦ ૪
 ભાંમનીયઈ સહૂ ભોલવ્યા રે લાલ, કુણુ કુણુ માનવ દેવ રે; સ૦
 તેહનઈ પણિ કારિજ અછઈ રે લાલ, સાચી કીધી સેવ રે. સ૦ કેતા૦ ૫

આવતબવત હિલમિલી રે લાલ, એક થયા મન ભાઈ રે; સં
 મીઠી લાગઈ પરત્રિયા રે લાલ, સગલાનઈ સદ્ભાઈ રે. સં કેતાં ૬
 પ્રીતિ વસઈ દિન કેતલા રે લાલ, રસ લુબધઈ તિણુ ઠાંમ રે; સં
 માનવતીના મન તણુઉ રે લાલ, કારિજ સીધઉ યામ રે. સં કેતાં ૭
 ગરભ રહ્યઉ તિહાં બાંણિનઈ રે લાલ, હરખી મન તિણુ વાર રે; સં
 કાજ સર્યાં ન વિલાંખીયે રે લાલ, ડાહાં એહુ જ સાર રે. સં કેતાં ૮
 ચાલણુનઈ ચલ ચિત થઉ રે લાલ, કાંઈ મન ન સુહાઈ રે; સં
 કહે રાજ તું માહરઈ રે લાલ, સાથે આવિ સદાઈ રે. સં કેતાં ૯
 દણુથંલણુ મૂકે નહિ રે લાલ, પાસે એક પલક રે; સં
 જઉ મોનઈ દેખઈ નહી રે લાલ, એક ઘડી નહી જક રે. સં કેતાં ૧૦
 પ્રીત વસઈ ગહિલો થયઉ રે લાલ, સઈ મુંહિ માંગું બઈ રે; સં
 વલીય વિમાસે મનમઈ રે લાલ, હાસઉ લોકમઈ થાઈ રે. સં કેતાં ૧૧
 તાહરે ઉઠણુ ચીર છઈ રે લાલ, તે મુઝ દે મનિ ભાઈ રે; સં
 રાતિ દિવસ હૂં માહરઈ રે લાલ, રાખસું રહ્ય લગાઈ રે. સં કેતાં ૧૨
 દેઈ ચીર કહઈ ઇસૂં રે લાલ, પ્રાણુ ક્રીયા તો વાર રે; સં
 ઈમ છઈ મનડઉ માહરો રે લાલ, પિણુ પરવિસની નાર રે. સં કેતાં ૧૩
 મુઝનઈ કિમ દિન બયસ્યઈ રે લાલ, થાસે ઘડીય છ માસ રે; સં
 સહિનાણી કાઈ રાજની રે લાલ, હૂં રાખું નિજ પાસ રે. સં કેતાં ૧૪
 માહરે લોભ કોઈ ન છઈ રે લાલ, મયા તણુઉ છઈ લોભ રે; સં
 જીવડો તુમ સાથે ચલે રે લાલ, સાહિનાણીરી સોભ રે. સં કેતાં ૧૫
 નાંમાંકિત જે મુંદ્રડી રે લાલ, વલિ મોતીનઉ હાર રે; સં
 હાથતણુ હથસાંકલા રે લાલ, લઈ સહિનાણી સાર રે. સં કેતાં ૧૬
 પીલી ઓઠણુ પાંલડી રે લાલ, મયા કરી મન મોજ રે; સં
 નેહઈ કાંઈ નવિ દિયે રે લાલ, કઉણુ કરે તિહાં સોજ રે. સં કેતાં ૧૭
 માનવતી તે લે ચલી રે લાલ, કાંઈ ન કીધી વાર રે; સં
 પાલટે રૂપઈ ખીજઉ કરી રે લાલ, ઘર પોતી તિણુ વાર રે. સં કેતાં ૧૮
 મિલીય પિતાસૂં વારતા રે લાલ, કીધી તેહ કહાઈ રે; સં
 મહિલે રહી તિહાં માનની રે લાલ, જીપરિ જોલ અણુઈ રે. સં કેતાં ૧૯

[૧૬]

દલથંલણુ રાજ પ્રતિ, માનતુંગ મહારાજ;
 માંગઈ સીખ મયા કરે, આપઉ અવસર આજ. ૧
 રાજઈ મન ચીતવ્યઉ, પુત્રીનઈ સૂખ કાજ;
 સંપ્રેડણુ રાજ તણુઉ, કરઈ સજઈ સાજ. ૨

હુય ગય રથ પાયક ભલા, માંથિક મોતીહાર;
ચીર પડંબર ચરણીયા, કીધા સાથિ તિયાર. ૩
સીખ કરેનઈ ચાલીઉ, છાંની પ્રીતિની રીતિ;
કહિનઈ કિણુસું દાખવઈ, ભૂલો ભેગિણિ મીત. ૪
આયઉ સાથ ઉતાવલો, તિણુ વન તિહિ જ કાંમ;
યોગિણુ નઈ વિદાધરી, ચીતા આવી તામ. ૫
રાભ મનમઈ ચીતવઈ, કીધી ભૂરી વાત;
પ્રીતિ કરેનઈ છેહુડઉ, કર્યઉ વેસાસીઘાત. ૬
રાભ દાધો પ્રીતિસું, ઇક યોગિણુ ખીજી દેવિ;
તીજી ધાઈ થકી ખલ્યઉ, કિણુનઈ દાખઈ ભેવ. ૭

ઠાલ ૧૧

[ભમરાની]

રાભ મનમઈ ચીતવઈ, અહંકારી રે, કીધી પ્રીતિ કુરીતિ; રાય અહંકારી રે
માન તુંગ માહરઉ હૂંતઉ અ૦, ન રહી તેહની નીતિ. રા૦ ૧
જેર હૂઉ તિણુ યોગિણી અ૦, આગલિ મુકી માણુ; રા૦
હાથે દીધો તેહનઈ અ૦, જીવડઉ ચતુર સુભણુ. રા૦ ૨
માણુ મૂકાયઉ માનની અ૦, વિદાધરી મનમાંહિ; રા૦
તિ પણુ હાથહૂંતી ગઈ અ૦, જીવ રહ્યો લલચાઈ. રા૦ ૩
મન રહ્યઉ તિહાં માંડહઈ અ૦, લોભી ચિત લપટાઈ; રા૦
પૂરી પ્રીત પલી નહી અ૦, માન ગયો મુજ રાય. રા૦ ૪
રાય ગયો ઘરિ જેતલઈ અ૦, આયઉ તેહવઈ હૂત; રા૦
ચંદેરીનઉ ચકવઈ અ૦, દમધોષ તેહનો પૂત. રા૦ ૫
આગન્યાકારી તેહનઉ અ૦, માંનતુંગ મહિપતિ; રા૦
તેડાયઉ તિણુ રાજવી અ૦, આવિજ્યો ઇહાં ઝતિ. રા૦ ૬
સામિ ધરમ નિજ રાખિવા અ૦, ચડીઉ તોરત પ્રચંડ; રા૦
સઘલી સેના સાથે લઈ અ૦, હુય ગય જે દલમંડ. રા૦ ૭
આયો રાઈ અધો કરઈ અ૦, તિતરઈ કાગદ દેઈ; રા૦
પટરાણી તિણુ મૂકીઉ અ૦, ગોરી ગરભ ધરેઈ. રા૦ ૮
થે કહિસઉ નવિ ભણીયઉ અ૦, ભણેજ્યો ધર ભેદ; રા૦
માનતુંગ મન ચીતવઈ અ૦, કુડ કહઈ તે ધ્રુવેદ રા૦ ૯
મઈ કીધો જે મહલમઈ અ૦, જતન જિકે દઢ બંધ; રા૦
કહે લોલી તે ભામની અ૦, રતીઅ ન રાખી સંધિ. રા૦ ૧૦

આય મિલ્યઉ રાય રંગસૂં અ૦, શૂલ ઘણે સિશુપાલ; રા૦
 આદરમાન દીયઉ ઘણઉ અ૦, લેટયઉ જદ ભૂપાલ. રા૦ ૧૧
 આઈ તેથ વધામણી અ૦, સીમંતિ ક્રીયઉઈ સનાન; રા૦
 આઠ માસ પૂરા થયા અ૦, વિસમઈ થયઉ રાજાંન. રા૦ ૧૨
 પૂરે માસે પદમિણી અ૦, જાયઉ પુત્ર પ્રધાંન; રા૦
 ગઈય વધાઈ રાયનઈ, અ૦, સઉક તણા સહિનાણુ. રા૦ ૧૩

[દુહા]

સઉકિ જિકે લાગૂ હૂતી, તિણુ પણુ ક્રીયઉ હાસ;
 કાગલ વહિલા મૂકિયા, પદમિણુ પહૂતી આસ. ૧
 રાજ કમાવો તિહાં કિણુઈ, અંતેઉર ઇણુ કામિ;
 ઇણુ વાતે જો લાલ છઈ, તો કાંઈ ખીજો કાંમ. ૨
 રાજ મન ચિંતા થઈ, દીસઈ સાચી વાત;
 ઉભત વાતાં સાંભલી, દીઠઈ સાચી ભાત. ૩
 સીંખ માંગે સિશુપાલપઈ, પટરાણીનઈ દુખ;
 હૂકમ હોવઈ રાજનો, ઘરિ જાઉ છું સુખ. ૪
 કારિજ કરિનઈ આવજો, વહિલા વલિજો રાય;
 દીધી સીંખ જિતાવલી, મયા કરી મહારાય. ૫

ઠાલ ૧૨

[હાડા રાઈ રોરઉ ભીજઈ રંગ ચુવઈ]

ચદીઉ રાજ ચુપસૂં, ઘરિ આયઉ ઇલગાર, માની રાય
 સમજિ ન કા રાજ પ્રતઈ, ખાંતિ ન કોઈ ખાર, માની રાય
 જોજો જિમ થઈ નીમડઈ, વાત અસંભમ એહ. માની૦ આંકણી૦ ૧
 મુહરછાપ રાજ તણી, દીધીથી તિમ દેખી; માની૦
 કહઈ નૃપ કિમ એ માનીઈ, વાત હૂઈ કિમ લેખ. માની૦ જોજો ૨
 રાય બયઠો દરખારમઈ, ચિંતઈ ચિત્ત વિચાર; માની૦
 તિતરઈ માનવતી ત્રિયાં, નવ-સત કરિ સેણુગાર. માની૦ જોજો ૩
 પહિલી મુંકયો કોમરનઈ, ખાલક દીખી ભૂપ; માની૦
 જાણે રાજ દૂસરઉ, માનતુંગનો રૂપ. માની૦ જોજો ૪
 ઉકયો રાજ અંતરઈ, પડદઈ પદમણુ પાસ; માની૦
 વાત કહઉ એ કિમ હૂઈ, કિમ લોકાંમઈ હાસ. માની૦ જોજો ૫
 કહઉ તો લોક જણાવણી, માનવતી કહે દાખી; માની૦
 કહઉ તઉ પરિતિખ દાખવું, કહઉ તો પડદઈ રાખિ. માની૦ જોજો ૬

બોલ અચૂંકા સહૂ કહે, નિરવાહિઉ નવિ બંધ; માની૦
 બોલ્યો તો તેહનો ખરો, જે પરમાણુ ચઢાઈ. માની૦ જોજો ૭
 કહે રાજ તિલ જેતલી, માહરી કાનહિ વાત; માની૦
 મધ કીધી તે માહરી, હૂં જાણુસ્યું ઘાત. માની૦ જોજો ૮
 માનવતી કહે મઈ કહાઉ, પગ ઘોસે જે તંત; માની૦
 તે તો વાહકઉ માહરો, કહિસ્યું તેહનઈ કંત. માની૦ જોજો ૯
 કુમયા મોસૂં તઈ કરી, જોગિણુસું બહુ પ્રેમ; માની૦
 પગ ઘોવિયા હવિ તેહના, વિદ્યાધરીના તેમ. માની૦ જોજો ૧૦
 મોટા મોટાં ઘરિ જઈ, પરણી પદમણિ છોડિ; માની૦
 ભય વિલૂધા ધોવિથી, મોટાંનઈ એ ખોડિ. માની૦ જોજો ૧૧

[દ્વંદ્વા]

સાચ ન બોલઈ કેહનઈ, કામી જર જૂયાર;
 પોટ સહિત જો પાકડઈ, ખાટ સહિત જ્યું જર. ૧
 એહવઉ કાંમ ન કીજયઈ, રે રંઢાલા રાય;
 ભામણિ કોણુ ન લોલવ્યા, કઉણુ ન લાગઈ પાય. ૨
 રાધા આગલ કૃષ્ણજી, ઉમયા આગલઈ ધસિ;
 ઈંદ અંદ નર ચકવઈ, કુણુઈ ન નામ્યઉ સીસ. ૩
 મોને ચૂક પડયઉ હિવઈ, કહિજ્યો પરગટ દાખિ;
 ઠામિ ઠામિ ચૂકા તક્ષઈ, વસન ભરઈ છઈ સાખિ. ૪
 કહિ રાજ માનું નહી, કો સહિનાણી સાજ;
 પાય લાગું કર જોડીને, વાચા અવચલ આજ. ૫
 અંત ન લીજઈ કેહનો, કહિ નારી કર જોડિ;
 લે દેખાડી મુંદ્રડી, ગાંઠિ થકી તે છોડિ. ૬
 હાથતણા હથસાંકલા, વલિ મોતીનઉ હાર;
 પીલી પ્રીતમ પાંલડી, લે સુખ્યા તિણુ વાર. ૭
 એ સહિનાણે સાચ છઈ, કહઉ કિસું વારવાર;
 ડાહા થા પણિ પાંતર્યા, કિણુનઈ દિયા ઉતાર. ૮
 આપ માંહિ જો ગુણુ હૂવઈ, કંત સદા હી દાસ;
 સીલ નહી અરુ ગુણુ નહી, લહે લોકમઈ હાસ. ૯

ઠાલ ૧૩

[હાં રંગ સ્ત્રીયાં હો એહની]

હાં મનિ મલીયાં હો મની મલીયાં, મનના મનોરથ સહૂએ ક્ષત્રીયાં; હાં મનિ૦
 માન છોડિ પતિ ચરણે પડીઉ, લાજ તણે અંધણુમે જડીઉ. હાં મનિ૦ ૧

ખાર વરસ તોનઈ દુખ દીધઉ, બગસ કરે જો ગુનહઉ કીધઉ; હાં મનિં
 હૂ અબ્બણુ થકો અહંકારી, મંઈ કરતે કાંઈ વાત ન વિચારી. હાં મનિં ૨
 તો સમ અવર નહી કોઈ નારી, મઈ સગત્રી હી એક વિચારી; હાં મનિં
 તેહાં તેડી કુંવર ખોલે લીધઉ, સગલો કારિજ માહરો સીધઉ. હાં મનિં ૩
 મન બિલસીઉ માહારાજનો, લોકાંમાંહિ વધીઉ વાનો; હાં મનિં
 સતીય તણુઉ સગલઉ જસ હૂયઉ, રાજ મહલમઈ દીધઉ હૂયઉ હાં મનિં ૪
 પટરાંણી થાપી રાણીમઈ, સતીસિરદાર તોજનઈ બાણી મઈ; હાં મનિં
 ધન માતા તાહરી જિણુ બઈ, ધન્ય પિતા જિણુ કુલ તું આઈ. હાં મનિં ૫
 તાહરઉ નામ ખરો જિણુ દીધઉ, તાહરી વેલા અમૃત પીધઉ; હાં મનિં
 રાજ રંજયઉ પાસ ન છંડઈ, ઉડઈ સીસ જિહાં પગ મંડઈ. હાં મનિં ૬
 પ્રેમમગન રાજ સુખ માણે, હિવ સંસાર સફલ કરિ બાણે; હાં મનિં
 ઈમ કરતાં દિન કેતા ગમીયા, રાત દિવસ રલીયામઈ રમીયા. હાં મનિં ૭
 અનુકંભિ સદગુરુ કેઈક આયા, લવિક લોક તણુઈ મનિ લાયા; હાં મનિં
 સૂમતિ ગુપતિ નઈ પંચાચારઈ, બયાલીસ દોષ ટાલઈ આહારે. હાં મનિં ૮
 સમવસયાં વનમઈ સાધૂજન, ઈક ચિત્ત ધ્યાન રહે જેહનો મન; હાં મનિં
 તૃણુઈ બરાબર જે માને ધન, સેવઈ એકાએક સદા મન. હાં મનિં ૯
 એહવા સાધતણી બલિહારી, અમમ અકંચણુ નિરહંકારી; હાં મનિં
 એહવા સગુર આયા બાણી, વાંદણુ ચાલ્યા લવિયણુ પ્રાણી. હાં મનિં ૧૦

[૬૬]

માનવતી નઈ માનતુંગ, વાંદી મુનિનઈ પાસ;
 બઈકા ધરમ સૂણી કથા, પૂછઈ પ્રસન ઉલાસ. ૧
 વાંકઉ ખોલ્યો એહનઉ, તે નીવડયઉ પ્રમાણુ;
 સમુ કહે બીજ મનુષ્ય, તે પિણુ હૂવઈ અપ્રમાણુ. ૨
 ઈણુહિ જ જંબૂહીપમઈ, ખેત્રઈ ભરત મઝાર;
 નગર કેસંબી વાણીઉ, તેહના જે સૂત સાર. ૩
 જિનપાલક જિનદત્ત જિહુને, કરઈ વિણુજ વ્યાપાર;
 ગુરુમુખિ જિનદત્ત સાંભલી, મૃષા તણુઉ સુવિચાર. ૪
 સુંસલીયઉ જિનપાલકે, પાલઈ નિરતીચાર;
 જિણુદત રીસ કરઉ ખિરઉ, કહે સાચો જિણુવાર. ૫
 મનસું માયા કેલવઈ, જિનપાલક મઈદોષ;
 તિણુથી અંધ ત્રિયા તણુઉ, બાંધઉ કરમહ પોષ. ૬
 મરેનઈ માનવતી થઈ, માનતુંગ જિનદત્ત;
 સાચ થકી તેહનો કહ્યઉ, સઉ સારાહઈ સત્ત. ૭

ઢાલ ૧૪

[રાગ ધન્યાસરી]

રાજા સાંભલિ સાધુ મુખઈ વિલી, પાંખી વિસમઈ ચિંતઈ મનરલી,
દેખી મહિમા સાચતણી સહી, હૂંતી તેહવી: મુનિવર એ કહી;
એ કહી મુનિવર સાચ વાંણી, હીયઈ આણી જે કરઈ,
સંસારના તે મુખ પાખી, સયલ લવસાયર તરઈ. ૧

કર જોડીનઈ રાજા ઇમ કહઈ, આઘઉ મારગ તુહથી સહુ લહઈ,
ખારહ વ્રત જે શ્રાવકના કહ્યા, તે મુઝ હીજે મઈ મનિ સરદહ્યા;
સરદહ્યા મનિથી સોઈ ચહિનઈ, ખરા પાલઈ ખાંતિસુ,
તિમ માંનવંતી સચુરુ પાસે, વ્રત લેયઈ શુભ ભાંતિસુ. ૨

અનુકમિ એ એ વ્રત પાલી ભલા, પુહતા સરગઈ સોહગ ગુણુનિલા,
કુલ સુગંધઈ જસ જગિ મહમહઈ, સૂણુતાં મનકઉ માહરઉ ગહગહઈ;
ગહગહઈ સૂણુતાં મન મોરઉ, મિટે તોરઈ કરમનો,
ઇમિ જાણે પ્રાણી સાચ યોલો, વાત એહવો મરમનો. ૩

સતર સતાવીસઈ સંવત્સરઈ, સુદિ આસાઢઈ દ્વિતીયા દિન ગુરઈ,
ખરતર સહચુરુ જિણુચંદ જયકરૂ, તેહનઈ રાજઈ સોહગસુંદરૂ;
સુંદરૂ સોમસુંદર પ્રસાદિ, અભયસોમ ઇણિ પરિ કહઈ,
એ સરસ કહિનઈ કથા દાખી, લેદ મતિ મંદિર લહઈ. ૪

ઇતિ શ્રી માનતુંગ-માનવતી-ચઉપદં સમાપ્તં, સંવત ૧૭૪૭
વર્ષે અધન માસે શ્રી ભુજ મધ્યે, મુનિશ્રી લક્ષ્મીસાગર લખેકૃતં*

* પ્રુક્તશૈલેન વખતે આ ચઉપદંતી વિ. સં. ૧૭૬૨ માં લખાયેલી લા. દ. ભા. સં. વિદ્યામંદિર-
અમદાવાદ-માંની નં. ૭૧૪૩ ની હસ્તપ્રાતો ઉપયોગ કર્યો છે.